

STANDSAFWIJKINGEN BIJ VEULENS

*Het belang van
tijdig corrigeren*



Spotless Alaya, Engelse Volbloedmerrie, Eigenaresse en fotograaf: Pascale Wijnands, Hocus Focus

Wie geniet er nu niet van een gezond en correct gebouwd veulen dat lekker onbezorgd door de wei dartelt. Het is prachtig om te zien hoe het speelt en bokkensprongen maakt. Bij zo'n veulen is de kans groot dat het uitgroeit tot een goed paard. Maar wat nou als jouw veulen geboren wordt met een of meerdere benen die niet recht staan? Dan is het niet vanzelfsprekend dat dit veulen ook lekker in de wei kan spelen. In een aantal gevallen zal eerst kundig ingegrepen moeten worden, zodat de kans om gezond op te groeien groter wordt. Lieke Kronenburg is gespecialiseerd in het corrigeren van veulenbenen en in dit artikel gaat ze wat verder in op de meest voorkomende standsafwijkingen bij veulens, de behandelmethodes en waarom het van belang is om een dergelijke stand tijdig te corrigeren.

Standsafwijkingen

De afwijkende beenstanden die we zien bij veulens kunnen onderverdeeld worden in twee hoofdgroepen. De eerste groep zijn de flexurale afwijkingen. Deze worden veroorzaakt door peesproblemen. De afwijkingen zijn goed zichtbaar wanneer je het veulen van de zijkant beoordeelt. Een voorbeeld hiervan is een bokbenig veulen. Je ziet het veulen dan met de voorknietjes naar voren knikken. De tweede groep betreft de angulaire afwijkingen. De oorzaak hiervan is te vinden in de botten en groeischijven. Valgusstand (X-benen) en varusstand (O-benen) zijn de bekendste voorbeelden. De angulaire afwijkingen zijn goed zichtbaar vanaf de voor- en achterkant van het veulen. Het meest zien we een of twee voorbenen die een (zelfde) afwijkende stand in de voorknieën hebben. Helaas komt het ook regelmatig voor dat meerdere benen zijn aangedaan, al dan niet met een combinatie van de verschillende typen afwijkingen. Wanneer een veulen wordt geboren met één been in varusstand en één been in valgusstand spreken we van een windswept veulen. Het ziet er namelijk een beetje uit alsof het door een windvlaag schuin wordt geduwd. Bij deze stand zit de afwijking het vaakst in de sprong- en kootgewrichten.

Oorzaken

Standsafwijkingen kunnen verschillende oorzaken hebben. Zo kan een veulen te vroeg geboren worden. Bij dergelijke veulens zijn de gewrichten nog grotendeels van kraakbeen en bij overbelasting kan hierdoor snel een standsafwijking ontstaan. Een verkeerde ligging in de baarmoeder heeft ook invloed op de beenstand. Daarnaast kunnen infecties van bijvoorbeeld de placenta tijdens de dracht een grote

rol spelen. Ziektes en medicatiegebruik van de merrie tijdens de dracht, ongebalanceerde voeding, overbelasting en trauma's kunnen ook allemaal factoren zijn in het ontstaan van afwijkende standen. Een trauma kan verschillende oorzaken hebben. De merrie kan bijvoorbeeld een gecompliceerde bevalling hebben gehad waardoor er hard aan het veulen is getrokken. Of de merrie is per ongeluk op haar veulen gaan staan waardoor er een been is beschadigd.

“Een verkeerde ligging in de baarmoeder heeft ook invloed op de beenstand.”



Veulen met bokbenige stand.

Een andere traumaoorzaak is de welbekende veulenziekte. Dit is een infectieziekte waarbij bacteriën het lichaam van het veulen binnendringen en ontstekingen veroorzaken. Deze ontstekingen zitten het vaakst in de gewrichtsholten, omdat gewrichtsvocht helemaal geen antistoffen bevat. Het veulen zal hierdoor slecht of zelfs niet kunnen lopen en staan. In het ergste geval treedt er sepsis (bloedvergiftiging) op en overlijdt het veulen. Wanneer een veulen overleeft kan dit trauma later enorme impact hebben op het lichaam en de benen door alle processen die het heeft moeten doorstaan.

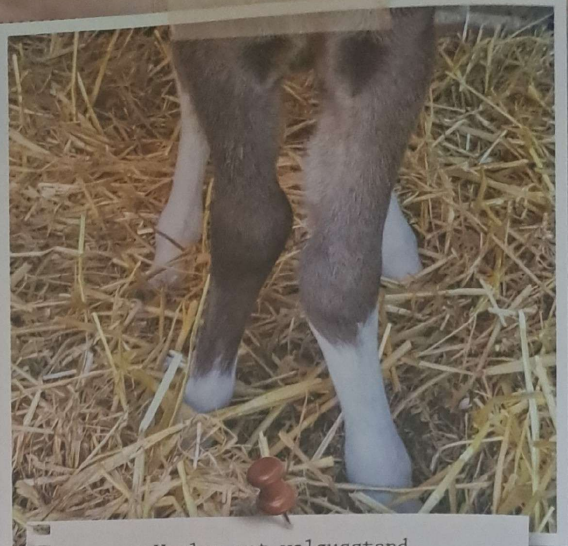
Goede voeding is enorm belangrijk. Wanneer er tijdens en/of na de dracht te (veel) calorierijk wordt gevoerd dan is er een grote kans dat het veulen te snel groeit, zowel in de baarmoeder als na de geboorte. Botten groeien sneller dan pezen. Het gevolg van een te snel groeiend veulen is dat de pezen achterblijven in groei ten opzichte van de botten, waardoor de benen kromtrekken. Een veulen kan hierdoor een bokbenige stand krijgen. Sowieso is gebalanceerde voeding een must voor een dragende of zogende merrie. Als laatste kan een genetische oorzaak aan de problemen ten grondslag liggen. Dit is echter wel de minst voorkomende oorzaak. Hengsten worden binnenstebuiten gekeerd voordat ze goedgekeurd worden als dekhengst, wat de kans op erfelijke aandoeningen aanzienlijk verkleint.

Zelfherstellend vermogen

Wist je dat de meeste veulens worden geboren met een licht afwijkende beenstand? Iedereen heeft vast wel eens een pasgeboren veulen gezien met weke koten. Dit noemen we hyperextensie, een overstrekking van de pezen



Na de geboorte ontwikkelde dit veulen een varusstand en in de kliniek bleek dat hij prematuur was. Het was het eerste veulen van de merrie. Na behandeling door middels van boxrust en tapen door een fysiotherapeut is de stand enorm verbeterd en is het kraakbeen netjes verbeend. Tussen de eerste en de laatste foto zit een periode van 6 weken.



Veulen met valgusstand.

wat zowel kan voorkomen bij de voor- als achterbenen. De buigpezen zijn dan nog iets te zwak en het veulen zakt door de kogels. Soms zelfs zodanig dat de tenen naar boven wijzen. Deze afwijking herstelt vaak vanzelf in korte tijd omdat het opgroeiende veulen snel sterker wordt, en omdat het dan juist gunstig is dat de pezen minder hard groeien dan de botten. De verhouding van de lengte van de botten en de lengte van de pezen wordt hierdoor vanzelf gecorrigeerd.

“Wist je dat de meeste veulens worden geboren met een licht afwijkende beenstand?”



Hetzelfde geldt ook voor de angulaire afwijkingen. Heel veel veulens worden hiermee geboren. In het geval van een lichte afwijking kan het lichaam dit vanzelf in korte tijd corrigeren.

Wanneer ingrijpen?

Er zijn veel meningen over het wel of niet laten behandelen van een veulen met een afwijkende beenstand. Hoe lang wacht je met ingrijpen? En wat voor behandeling is er nodig? Ook het feit dat er een aantal veulens zijn die zichzelf corrigeren maakt het een lastig dilemma. Als eerste kijken we naar het pasgeboren veulen. Het is enorm belangrijk dat het een goede start krijgt. Een gezond veulen moet binnen enkele uren zelfstandig kunnen staan en voldoende biest hebben gekregen. Bij een veulen wat te slap is en moeilijk zelfstandig kan staan is de kans op ontstekingen en de veulenziekte groter. Een dergelijk veulen is dus enorm gebaat bij directe behandeling van de benen. Kan het veulen zelfstandig staan, maar heeft het afwijkingen in meerdere benen dan is snel ingrijpen ook

Kahrim, kruising KWPN x Ahkal Teke hengst
Eigenaresse Lovelyn van Gerven

nodig. Dit geldt ook wanneer je ziet dat een veulen zulke weke koten heeft dat het de hoefballen en kogels beschadigt op de ondergrond.

Een veulen met een steltvoet is ook gebaat bij snel ingrijpen. Een steltvoet kenmerkt zich doordat het hoefje steil is met te lange verzenen. Soms zie je dat de teen wel de grond raakt maar dat de hielen al niet meer op de grond komen. Bij deze veulens is de diepe buigpees te kort. Een dergelijke stand verbetert eigenlijk bijna nooit spontaan en verslechtert snel. Daarnaast zijn steile voetjes vaak smaller dan normaal, wat weer gevolgen heeft op latere leeftijd wanneer er niet op tijd wordt gecorrigeerd.

“Er zijn veel meningen over het wel of niet laten behandelen van een veulen met een afwijkende beenstand.”



Een andere vorm van een steile voet is de zogenaamde graasvoet of bokhoef. Deze ontstaat doordat een wat ouder veulen een voorkeur heeft voor welk been het naar voren zet bij het grazen. Het been wat naar achter staat wordt structureel niet goed met de hielen op de grond gezet en de buigpees verkort hierdoor. We zien dit vaak bij veulens met lange benen en kortere halzen, oftewel ons modern gefokte dressuurpaard.

Veulens verbruiken veel energie met groeien, maar ook met rennen, springen, spelen en ontdekken.



Dit is een optimale stand voor een veulen om te grazen. Op deze manier worden de benen symmetrisch belast en voorkom je een graasvoet.

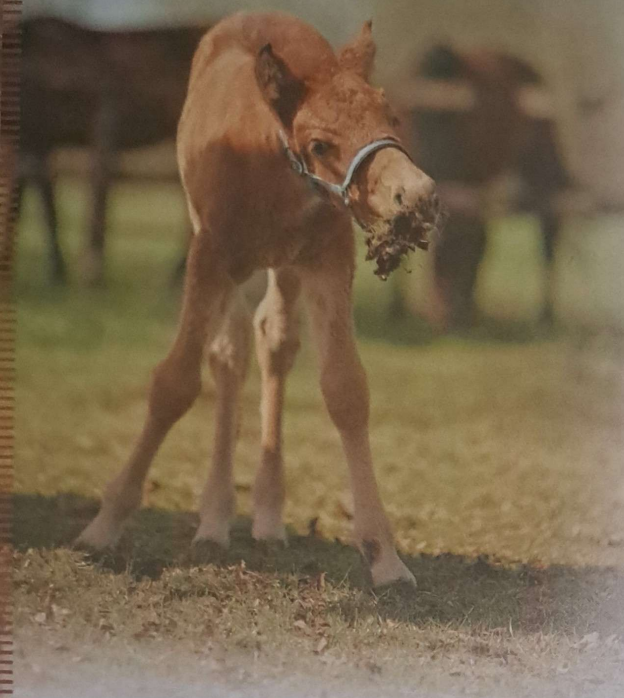
Grote belasting op het lichaam

Een afwijkende beenstand is in alle gevallen enorm belastend voor het lichaam. De groeischijven worden structureel asymmetrisch (over)belast. Veulens ontwikkelen zich in een rap tempo. Ze verbruiken veel energie met groeien, maar ook met rennen, springen, spelen en ontdekken. Voor een gezond veulen is dit al behoorlijk vermoeiend, laat staan voor een veulen dat constant moet compenseren om zijn lichaam optimaal te kunnen gebruiken. Onbeperkte beweging is daardoor bij veulens met een standsafwijking af te raden. Vermoeidheid speelt hier een grote rol in. Er zijn veulens die van zichzelf voldoende rust nemen, maar er zijn er ook genoeg die dat niet doen. Bij een vermoeid veulen wordt de spierspanning minder waardoor ze meer door de knieën of gewrichten knikken.



Summer met haar moeder Cartagena, KWPN merrie Eigenaresse: Miriam Kierkels Foto: Memory by Cindy

Call Me Timeless Blue, Painted Pony hengst
Eigenaresse: Sterre Schepers
Foto: Sterre Schepers, Paintedponyproductions

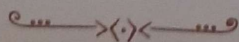


Om ze tegen zichzelf te beschermen is het daarom aan te raden om merrie en veulen gedurende de dag korte tijd vrije beweging te geven en om de standaard leefruimte flink te beperken. Hierdoor krijgen de spieren, banden en pezen een kans om sterker te worden en worden de gewrichten niet extra overbelast.

Wacht niet te lang af

Wist je ook dat je maar een beperkte tijd hebt om te corrigeren? De groeischijven aan de uiteinden van beenderen zorgen voor botvernieuwing en lengtegroei. Een correct been heeft groeischijven die overal even dik zijn en symmetrisch worden belast. Wanneer dit niet het geval is ontstaat er scheefgroei. De ene zijde van de groeischijf produceert meer bot dan de andere zijde en die zijde blijft dan wat achter in groei. Op die manier ontwikkelt er een valgusstand of een varusstand. Dit zien we het meest bij de kogels, de voorknieën en de sprongen.

“Wist je ook dat je maar een beperkte tijd hebt om te corrigeren?”



De groeischijven van de kogels remmen de groei met zo'n drie maanden al af, de groeischijven van de voorknieën en de sprongen doen dit na ongeveer zes maanden. Ze zijn dan nog niet volledig dicht, maar correctie heeft na deze

tijd nog maar weinig effect. Je ziet dus dat de tijd om in te grijpen relatief kort is. En hoe langer je wacht hoe meer belastend voor het veulenlijf. Wil je ondanks deze kennis toch afwachten of de beenstand spontaan herstelt? Doe dit dan echt niet langer dan twee maanden.

Behandelmethodes angulaire afwijkingen

Er zijn verschillende behandelmethodes om de angulaire afwijkingen te corrigeren. Klinieken zullen het veulen vaak met behulp van een chirurgische ingreep behandelen. Dit gebeurt bijvoorbeeld door middel van het klieven van het botvlies bij de groeischijf aan de holle kant. De aanmaak van botweefsel wordt daar gestimuleerd en het been groeit weer rechter. Een andere ingreep is het plaatsen van een schroef of plaatje aan de bolle zijde. Deze remt de groei aan die kant, zodat de andere kant de mogelijkheid heeft om bij te groeien. Beide methodes zijn effectief, maar pijnlijk, zeer belastend voor het veulen en erg duur. Daar komt bij dat je de botgroei bij klieven niet kan beïnvloeden, wat betekent dat het dus ook kan gaan woekeren. In beide gevallen maak je een wond, wat de kans op infecties vergroot. Bij de methode schroef of plaatje moet je zelfs twee keer opereren omdat ze er ook weer uit moeten. Wat we nu ook zien is dat de paarden die als veulen een ingreep in de gewrichten hebben gehad vaker al op jongere leeftijd artrose krijgen.

Behandelmethodes flexurale afwijkingen

De behandelmethodes bij flexurale afwijkingen zijn weer net iets anders. Vaak krijgen de veulens een spalk waarbij de benen worden gefixeerd met een hard materiaal.



Valgusstand bij veulen van 2 weken oud. Op leeftijd van 5 weken geopereerd door middel van plaatsing van een schroef die iets langer dan 4 weken heeft gezeten.

Hiermee worden de pezen opgerekt. Dit heeft als groot nadeel dat er drukplekken ontstaan, maar ook dat de veulens niet goed kunnen lopen en bewegen. De dierenarts kan als onderdeel van de behandeling besluiten om een infuus te geven met oxytetracycline. Dit is een antibioticum dat als bijwerking heeft dat het de pezen verslapt. Dit effect is echter niet gegarandeerd. Bij ongeveer de helft van de veulens heeft dit middel het gewenste effect. Het kan zo nodig wel meerdere keren worden herhaald.

“Vaak krijgen de veulens een spalk waarbij de benen worden gefixeerd met een hard materiaal.”



Als laatste kan het check ligament worden doorgesneden, de steunpees van de diepe buiger. De diepe buigpees krijgt daardoor meer lengte en het been kan beter worden gestrekt. Na genezing van het check ligament blijft die buigpees vaak ook langer. Een langere termijn risico van een dergelijke operatie is dat er permanente irritatie is aan de aanhechting van de pezen. Afhankelijk van de stand zal er ook passieve fysio moeten worden toegepast, gecombineerd met gecontroleerd lopen op harde ondergrond. Dit bevordert de strekking van de benen.

Correctief bekappen

Correctief bekappen, al dan niet gecombineerd met andere methodes, wordt ook vaak gedaan. Eigenlijk zou het standaard moeten worden ingezet. De balans van het paardenlijf begint namelijk bij de hoeven. Staan deze, door wat voor oorzaak dan ook, niet recht dan staat de rest van het lijf ook niet correct. En dat begint al op veulenleeftijd. Een veulen met een afwijkende beenstand heeft een afwijkend bewegingspatroon en hiermee ook een afwijkende slijtage en belasting van de hoeven. Wanneer je dit niet tijdig corrigeert dan houden de voeten de afwijking in stand waardoor herstel onnodig langer duurt.

Het hoeft bij een varusstand zal aan de binnenkant wat moeten worden ingekort en bij een valgusstand aan de buitenkant. Is het been erg scheef dan kan er ook een plakschoentje worden aangebracht met een snavel aan de zijkant. Het veulen kan hierdoor makkelijker de benen naar binnen of naar buiten neerzetten.



Valgusstand en bokbenig, rechts op de foto met medical tape.

Bij peesproblemen worden vaak plakschoentjes met een verlengde teen aangebracht. Op die manier word het veulen gedwongen de voet wat platter neer te zetten waardoor de pezen gaan oprekken. Ook zullen de verzenen zo laag mogelijk moeten worden bekapt.

Medical taping

De nieuwste manier van corrigeren is met tape. Kinesio-tape is in de jaren '70 van de vorige eeuw ontwikkeld in Japan. De methode die hieruit is voortgekomen is ontstaan vanuit de principes van de kinesiologie, de bewegingsleer. Deze leer kijkt op een (pseudo)wetenschappelijke manier naar de beweging en motoriek van het lichaam. Er wordt hiervoor onderzoek gedaan naar biomechanica, anatomie en fysiologie. Kinesiotape wordt al heel wat jaren bij zowel mens als dier effectief ingezet door verschillende therapeuten om spieren en structuren te ondersteunen, stimuleren, manipuleren en om pijn te verminderen. Daarnaast kan tape ook de doorbloeding en de lymfestromen bevorderen. Het heeft een grote inzetbaarheid en is bewezen effectief. Voor dieren met een vacht is er speciale tape ontwikkeld. Deze heeft een lijmlaag in een golfpatroon die een betere hechting geeft waardoor het goed blijft zitten, zelfs wanneer het nat wordt.

Corrigeren met tape

Veulens die nog jong genoeg zijn kunnen worden gecorrigeerd met tape. De structuren in de benen zijn nog zacht genoeg om gemanipuleerd te worden. De tape heeft een grote rekbaarheid. Daardoor kun je de tape op verschillende manieren aanbrengen. Door op een bepaalde manier te tappen kun je structuren beïnvloeden zodat de beenstand verandert. De werking is vergelijkbaar met die van een



Aanbrengen van de kinesiotape op de benen.

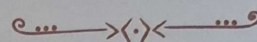
operatie, alleen gebeurt de correctie nu aan de buitenzijde van het been. Dit betekent dus dat er geen kans is op botwoekeringen en infecties. Bij angulaire afwijkingen wordt de overactieve kant gestimuleerd te ontspannen. Bij de flexurale afwijkingen wordt de strekking van de pezen gestimuleerd en bij te slappe veulens kan tape de spieren stimuleren, zodat ze sneller sterker worden. Daarnaast kan er extra tape worden aangebracht om bijvoorbeeld het bekken te ondersteunen. Een windswept veulen heeft hier veel baat bij.

Voordelen tapemethode

Als we kijken naar de eerder genoemde methodes om te corrigeren dan zijn deze absoluut effectief, maar er zitten ook veel nadelen aan. Bij kinesiotape zijn er eigenlijk alleen voordelen. Het belemmert de beweging van het veulen niet. Het veulen kan normaal blijven bewegen, los van de geadviseerde rust. En zelfs wanneer het veulen ligt blijft de tape doorwerken. Goed aangebrachte tape doet ook geen pijn. Er worden geen wonden gemaakt en er ontstaan geen drukplekken. Alles bij elkaar genomen is het momenteel de meest doeltreffende én meest dier-vriendelijke manier van corrigeren. Taped is echter geen wondermiddel. Geen enkele methode is 100% effectief. Het is ook geen vervanging van veterinaire zorg, maar kan

wél in een aantal gevallen een operatie voorkomen. Dit is uiteindelijk weer gunstiger voor de lange termijn. Alles staat of valt met het juiste management. Dus ook met taping wordt er geadviseerd om samen te werken met dierenarts en bekapper.

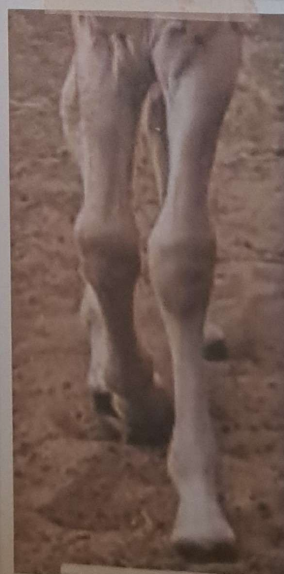
“Bij kinesiotape zijn er eigenlijk alleen voordelen.”



De eigenaar heeft verder ook de taak om de adviezen betreffende beweging en passieve fysio zorgvuldig op te volgen. Op deze manier bereik je het snelste en beste resultaat. Een tapetraject duurt gemiddeld drie tot vier weken, afhankelijk van de beenstand. De afgelopen jaren zijn al vele veulens succesvol geholpen met deze methode, en het wordt steeds bekender.

Casus Fjordenveulen

Dit veulen is geboren met flinke en verschillende afwijkende standen aan meerdere benen. Van de merrie is bekend dat ze grote veulens geeft met lange benen die er allemaal wat verkreukeld uitkomen. Gezien eerdere ervaringen waren ze ervan overtuigd dat dit vanzelf bij zou trekken. Dat is ook gebeurd, alleen niet voldoende om dit met een gerust hart verder aan de natuur over te laten. De eigenaars wilden geen onnodig risico lopen, en opereren was geen optie. Ze vroegen aan mij of ik het veulen wilde taping.



Ook in beweging moet er goed worden beoordeeld of de benen stabiel genoeg zijn en blijven.

Ik startte met het tapetraject toen het veulen twee weken oud was. De afwijkende stand was alleen nog zichtbaar in de voorbenen. Er was sprake van een valgusstand van beide benen, maar er was ook een flexurale afwijking aan het ontstaan. Het veulen was enorm actief en begon bokbenig te staan. De focus lag als eerste op de valgusstand. Een angulaire afwijkende stand is namelijk het meest belastend voor het veulen. De tape is aangebracht met verschillende percentages stretch aan beide zijden van de voorknieën. De bolle kant wordt hiermee geprikkeld om te ontspannen en de holle kant wordt meer ondersteund.

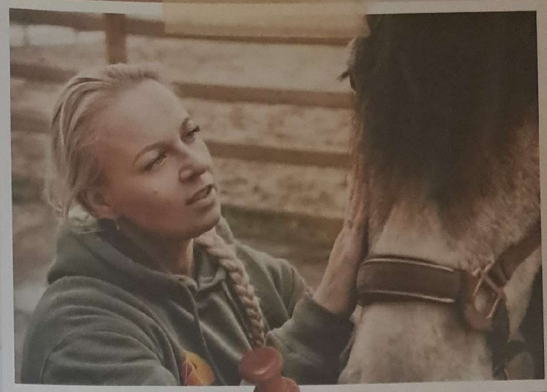
“Een angulaire afwijkende stand is namelijk het meest belastend voor het veulen.”



Ik heb de eigenaars gericht beweegadvies gegeven in combinatie met beperking van de leefruimte. Ook kregen zij oefeningen van mij om de benen passief te stretchen. Zo kon ook de flexurale stand alvast worden aangepakt. De hoefsmid is gevraagd om de hoefjes bij te vijlen waar nodig. Wat later in het traject heb ik de flexurale stand met tape gecorrigeerd. Door tape met flinke stretch op de voorkant van de voorknieën aan te brengen kan er een beenstrekking worden gestimuleerd, met als resultaat dat de diepe buigpees wat langer wordt. Aan de achterkant van de voorknieën is ook tape aangebracht. Dit was om



Links is de stand bij aanvang van het tapetraject. Rechts is de stand bij afsluiting van het traject. Het veulen wilde niet helemaal meewerken voor een optimale foto maar de beide benen staan volledig recht.



Lieke Kronenburg

Lieke begon als coach met paarden, maar wilde zich al vrij snel gaan inzetten voor meer paardenwelzijn. Ze is toen een opleiding tot Cranio Sacraal Therapeut voor paarden gaan volgen en na het behalen van haar diploma is ze officieel haar bedrijf gestart: Praktijk Pegasus. Enige tijd later mocht ze haar dienst gaan uitbreiden met het corrigeren van veulenbenen. Hiervoor is ze speciaal opgeleid en dit is het derde jaar dat ze dit mag doen. Afgelopen jaar is ze gestart met de opleiding tot Barefoot Paard Adviseur, wat betekent dat ze niet alleen de benen kan corrigeren met tape maar tegelijkertijd ook de hoeven mee kan bekappen. Daarmee is ze uniek in Nederland. “Ik word enorm gelukkig van al dat kleine grut, en ik voel me trots dat ik met deze fijne manier van corrigeren een stukje kan bijdragen aan het paardenwelzijn.”

www.praktijkpegasus.nl

stabiliteit en balans te vergroten. In totaal is dit veulen vier keer getapet, met steeds een tussenpoos van vier of vijf dagen. Elke keer keek ik goed naar de beenstand in stilstand en in beweging. Het kan namelijk gebeuren dat een been recht lijkt maar in beweging toch nog wat inknikt. Na afsluiting hebben de dierenarts en de hoefsmid het resultaat nog beoordeeld en zij waren zeer tevreden met de beenstanden. En het veulen zelf? Dat heeft uiteindelijk een prachtige score gekregen op de keuring van het Fjordenstamboek en staat nog steeds kaarsrecht op de benen!

Samenvattend

Standafwijkingen bij veulens komen regelmatig voor en vereisen tijdige correctie voor een goede groei. Behandelmethode variëren van chirurgie tot correctief bekappen en medisch taping. Het is belangrijk om de juiste professionele zorgverleners in te schakelen en de aanbevelingen op te volgen. Dat vergroot de kans dat het veulen opgroeit tot een gezond volwassen paard. 🐾